




Bosna i Hercegovina
Ministarstvo sigurnosti
Sektor za zaštitu i spašavanje



NAUČENE LEKCIJE
IZ CIVILNO - VOJNE TERENSKE VJEŽBE
ODGOVORA NA TERORISTIČKI NAPAD
I OTKLANJANJE NJEGOVIH POSLJEDICA

Sarajevo, novembra 2010. godine



Izradu brošure finansirala je i stručno pomogla Misija OSCE u Bosni i Hercegovini

Izdavač

Ministarstvo sigurnosti BiH - Sektor za zaštitu i spašavanje

Urednici brošure:

Dr. sc. Samir Huseinbašić, šef Odsjeka u Sektoru za zaštitu i spašavanje
Idriz Brković, šef Odsjeka u Sektoru za zaštitu i spašavanje, vođa tima za evaluaciju vježbe

za Izdavača

Samir Agić, pomoćnik ministra sigurnosti za zaštitu i spašavanje

Stručni saradnici (Evaluatori vježbe)

Dr.sc. Sead Omerbegović, BiH, ministar MUP TK, evaluator u Rukovodstvu vježbe

Bogdan Udriste, Misija OSCE u BiH, evaluator u Rukovodstvu vježbe

Milorad Spasojević, MUP Republike Srbije, evaluator na zbornom mjestu timova

Želimir Škrbić, BiH, MUP Republike Srpske, evaluator na zbornom mjestu

Dragomir Nišić, BiH, Policija Brčko Distrikta BiH, evaluator na sceni 1

Major Michele Orlando, EUFOR, evaluator na sceni 1

Ratko Jovović, MUP Crne Gore, evaluator na sceni 1

Major Ismael Maldonado, Komanda NATO u BiH, evaluator na sceni 2

Damir Pilčik, Državna uprava za zaštitu i spašavanje RHrvatske, evaluator na sceni 2

Dragan Papić, BiH, MUP Federacije BiH, evaluator vertikalnog medevak-a do KCUS

Major Enver Osmanović, Oružane snage BiH, evaluator na sceni 2

Major W Thompson, Komanda NATO u BiH, evaluator pravnih aspekata vježbe

William Thomas, Komanda NATO u BiH, evaluator pravnih aspekata vježbe

Ivana Veselčić, Ministarstvo sigurnosti BiH, evaluator pravnih aspekata vježbe

Tehnički urednik

Dizajn i štampa:

Tiraž: 200 primjeraka

(primjerci su štampani na službenim jezicima u BiH i engleskom jeziku)

Specijalna zahvalnica:

*Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine
Državnoj agenciji za istrage i zaštitu (SIPA)
Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine
Federalnoj upravi policije Ministarstva unutarnjih poslova Federacije BiH
Upravi policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske
Policiji Brčko Distrikta BiH
Federalnoj upravi civilne zaštite Federacije BiH
Republičkoj upravi civilne zaštite Republike Srpske
Odjelu javne sigurnosti Brčko Distrikta BiH
Profesionalnoj vatrogasnoj brigadi Kantona Sarajevo
Zavodu za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo
Zavodu za javno zdravstvo Federacije BiH
Kliničko - bolničkom centru u Kasindolu, Istočno Sarajevo
Kliničkom centru Univerziteta Sarajevo - Klinici urgentne medicine
Društvu Crvenog krsta/ križa Bosne i Hercegovine
Kantonalnoj organizaciji crvenog krsta/ križa Kantona Sarajevo
Misiji OSCE u Bosni i Hercegovini
Komandi NATO u Bosni i Hercegovini
Komandi združenih snaga NATO, Napulj
Komandi EUFOR-a u Bosni i Hercegovini
Agenciji za upravljanje u vanrednim situacijama Kraljevine Danske (DEMA)*

kao institucijama, tijelima uprave i organizacijama koje su učestvovalе u vježbi, podržale vježbu i koje su komentarima i prijedlozima doprinijeli kvaliteti ove publikacije.

SADRŽAJ

Predgovor (od OSCE-a)

1 Uvod – općenito o vježbi

- 1.1. Međunarodni značaj
- 1.2. Svrha i ciljevi vježbe
- 1.3. Pregled učesnika u vježbi

2 Analiza izvedbe vježbe - tabelarna analiza po fazama upravljanja

- 2.1. Planiranje vježbe
- 2.2. Organiziranje snaga i resursa za vježbu
- 2.3. Analiza izvedbe vježbe
 - 2.3.1. Rukovođenje tokom vježbe
 - 2.3.2. Komandovanje tokom vježbe
 - 2.3.3. Koordinacija i kontrola
 - 2.3.4. Komuniciranje i odnosi s javnosti

3. Naučene lekcije

4. Zaključci

5. Preporuke

6. Prilozi

- 5.1. Lista skraćenica i akronima
- 5.2. Izbor fotografija tokom vježbe

1. Uvod - općenito o vježbi

1.1. Sigurnosno – politički kontekst i međunarodni značaj vježbe

Vježba civilno – vojne saradnje u odgovoru na teroristički napad i otklanjanje njegovih posljedica doprinos je institucija Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine punoj realizaciji preuzetih obaveza Bosne i Hercegovine za punopravno članstvo u NATO savezu.

Obaveze Bosne i Hercegovine prema NATO-u u pogledu izgradnje i obučavanja struktura za civilne vanredne situacije i krizni menadžment (kako to terminološki koristi NATO), proistekle su iz individualnih programa za ulazak u članstvo (Individualni partnerski program- IPP, Individualni partnerski akcijski plan – IPAP, Proces revizije Partnerskog akcijskog plana – PARP, Intenzivirani dijalog – ID i Akcijski plan za članstvo – MAP).

Suština navedenih individualnih programa su ciljevi i akcije za ostvarenje tih Partnerskih ciljeva mape puta za punopravno članstvo. Ciljevi se odnose na sve najveće globalne sigurnosne izazove (uključujući vanjske i unutarnje prijetnje i rizike) za koje države kandidati za članstvo trebaju izgraditi i razvijati kapacitete za prevenciju i otpornost na posljedice pojava društvenih konflikata i civilnih vanrednih situacija usljed terorizma, kao i prirodnih ili drugih vrsta katastrofa.

U odnosu na individualne partnerske programe, vježba je istovremeno i potvrda opredjeljenosti Bosne i Hercegovine za harmonizaciju pravnih instrumenata i izgradnju kapaciteta za jačanje sigurnosti i stvaranje veće stabilnosti u regionu u odgovoru na terorizam (sa uključenim oružjem za masovno uništenje¹) i druge asimetrične prijetnje utvrđene u Strategiji UN za borbu protiv terorizma, Akcijskog plana UN za borbu protiv terorizma, u Europskoj sigurnosnoj strategiji, Politici NATO-a o NHBR zaštiti, kao i drugim političkim i strategijskim dokumentima.

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je tokom 2009. godine prihvatilo ponudu podrške Komande združenih snaga NATO-a iz Napulja u realizaciji Partnerskog cilja Bosne i Hercegovine u domenu planiranja za civilne vanredne situacije i krizni menadžment, radi ispunjenja obaveza za punopravno članstvo u NATO savezu.

Na inicijativu NATO-a i prijedlog Ministarstva sigurnosti BiH, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 106. sjednici, održanoj dana 03.12.2009. godine, u vezi sa organizacijom i uspješnom izvedbom 5. Regionalnog seminara donijelo zaključke o izradi konačnog Akcijskog plana za implementaciju Plana civilno – vojne saradnje o odgovoru na terorističke napade i otklanjanju njegovih posljedica (usvojenog od Vijeća ministara juna 2008. godine) i njegovoj provjeri kroz organizaciju i izvedbu terenske vježbe.

¹ Bosna i Hercegovina u pozitivnoj legislativi i usvojenoj stručnoj terminologiji ne poznaje pojam oružje za masovno uništenje, već za to koristi složenicu nuklearno – hemijsko – biološko – radiološko oružje. Proliferacija Oružja za masovno uništenje i njegova primjena kroz terorističke aktivnosti.

Realizacija vježbe potvrđena je i zaključkom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na 45. sjednici Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, od 01.12. 2009. godine.

1.2. Svrha i ciljevi vježbe

Svrha vježbe je provjeriti stanje kapacitiranosti struktura sigurnosti za odgovor na terorističke napade i otklanjanje njihovih posljedica.

Ciljevi vježbe su:

- provjeriti Plan civilno – vojne saradnje odgovora na terorističke napade i otklanjanje posljedica (i standarde odgovora u NATO formatu);
- provjeriti procedure komunikacija među učesnicima vježbe;
- provjeriti procedure prelaska državne granice međunarodnih timova, kao i organizacije njihovog prijema i eskorta po NATO SOP-u;
- provjeriti kapacitiranost policijskih snaga u BiH u odgovoru na terorizam;
- provjeriti kapacitiranost civilnih snaga ZiS za otklanjanje posljedica terorističkog napada, i OS BiH za podršku civilnim organima;
- provjeriti koordinaciju i sadejstvo timova međunarodne pomoći sa domaćim snagama zaštite i spašavanja (uključujući NATO i EUFOR);
- provjeriti mjere sigurnosti akcija i učesnika vježbe – **Sigurnost na prvom mjestu!**

1.3. Pregled legislative i učesnika u vježbi

1.3.1. Pregled legislative

Tokom vježbe učesnici su imali na raspolaganju za primjenu pozitivne propise u Bosni i Hercegovini kojima se uređuju borba protiv terorizma i otklanjanje posljedica terorističkih napada:

Među takvim zakonskim i podzakonskim dokumentima navodimo:

- Krivični zakon Bosne i Hercegovine i Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br. 36/03);
- Zakon o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu („Službeni glasnik BiH“, br. 27/04, 63/04, 35/05, 49/09);
- Zakon o Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH, br.35/09);
- Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH br. 50/08);
- Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 88/05);
- Zakon o unutarnjim poslovima Federacije BiH („Službene novine FBiH“, br. 49/05);
- Zakon o unutarnjim poslovima Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 48/08);
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, br. 39/03, 26/06) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, br. 43/10);
- Zakon o civilnoj zaštiti Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 26/02) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o civilnoj zaštiti Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 29/10);

Strategija Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma (2010. – 2013.), usvojena na 116. sjednici, 09. 03. 2010. godine.

Među ostalim podzakonskim aktima i operativnim dokumentima navodimo:

- Program zaštite od hemijskog oružja i odgovora na incidente i nesreće sa uključenim otrovnim hemikalijama („Službeni glasnik BiH“, br. 80/06);
- Uputstvo o načinu prelaska granice prilikom primanja i pružanja međunarodne pomoći u slučaju prirodnih ili drugih nesreća („Službeni glasnik BiH“, br. 56/09);
- Standardni obrasci komuniciranja u slučaju prirodnih ili drugih nesreća (koji su prilog prethodno navedenog Uputstva);
- Plan civilno – vojne saradnje u odgovoru na terorističke napade i otklanjanje njihovih posljedica;
- Smjernice NATO-a za prvi odgovor na NHBR incidente/ nesreće;
- Sporazum Vlada entiteta o uzajamnoj pomoći u prirodnim ili drugim nesrećama iz 2001. godine;

1.3.2. Pregled učesnika vježbe

U vježbi je, kroz angažman operativnih timova i učesnike u tijelima vježbe, učestvovalo ukupno 15 različitih institucija, organa uprave i nevladinih organizacija Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, te 3 institucije iz susjednih država i 4 međunarodne organizacije unutar i izvan BiH, po pregledu kako slijedi:

Institucija i struktura učesnika	Broj učesnika
<p>1. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine</p> <p><i>Državna agencija za istrage i zaštitu- SIPA</i> (Rukovodstvo vježbe, komandir mjesta incidenta- OSC, antiteroristička jedinica, radio - komunikacije)</p> <p><i>Granična policija</i> (Rukovodstvo vježbe, jedinica za aerodromsku sigurnost - KDZ, obezbjeđenje, anti bomb tim)</p> <p><i>Sektor za zaštitu i spašavanje</i> (Nosilac planiranja, organizacije, realizacije i evaluacije vježbe, angažman OKC BiH 112)</p> <p><i>Ostali uključeni sektori Ministarstva sigurnosti u timovima za podršku vježbe</i> (Sektor za borbu protiv terorizma, organiziranog kriminala, narkomanije i ratne zločine, Sektor za opće, kadrovske i materijalno – finansijske poslove, Sektor za međunarodnu saradnju i europske integracije, IT Sektor)</p>	90
<p>2. Ministarstvo odbrane i Oružane snage Bosne i Hercegovine (Rukovodstvo vježbe, odjeljenje ABHO za dekontaminaciju, zračna podrška, kompletna logistička podrška - transport, ishrana, ostale komunikacije - e-mail, tel/ fax)</p>	80
<p>3. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (Rukovodstvo vježbe, vođenje istrage na sceni)</p>	4
<p>4. Društvo crvenog krsta/ križa Bosne i Hercegovine – DCK BiH (Rukovodstvo vježbe, šminkeri, višenamjenska terenska ekipa Kantona Sarajevo – za prvu medicinsku pomoć, psiho - socijalnu pomoć i traženje nestalih)</p>	13

5. Ministarstvo unutarnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine - Federalna uprava policije (Rukovodstvo vježbe, specijalna jedinica, forenzika, evaluacija vježbe, jedinica za obezbjeđenje ličnosti i objekata - pratnja konvoja međunarodne pomoći)	45
6. Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske (Jedinica OBL - osiguranje dijela pratnje za konvoj međunarodne pomoći, evaluacija vježbe)	5
7. Policija Brčko Distrikta BiH (Evaluacija vježbe)	1
8. Federalna uprava civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine – FUCZ (Rukovodstvo vježbe, tim za završnu RHB asanaciju)	8
9. Zavod za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine (Služba FUCZ za RHB detekciju, angažirana za RHB detekciju)	5
10. Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo (Služba FUCZ za prvu medicinsku pomoć - angažman 4 tima: 2 za PMP, 2 za medicinsku RHB trijažu i dekontaminaciju povrijeđenih)	14
11. Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo – Uprava policije (Polijska pratnja konvoja timova odgovora od zbornog mjesta do mjesta odgovora)	6
12. Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske – RUCZ (Rukovodstvo vježbe)	1
13. Kliničko – bolnički centar Kasindol, Istočno Sarajevo (Služba RUCZ za prvu medicinsku pomoć, angažirana za prvu medicinsku pomoć)	4
14. Odjel javne sigurnosti Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (Rukovodstvo vježbe, tim za RHB dekontaminaciju)	9
15. Klinički centar Univerziteta Sarajevo – Klinika urgentne medicine (Prijem i trijaža povrijeđenih i zatrovanih iz vertikalne medicinske evakuacije - MEDEVAC, sa scene)	10
<u>Međunarodna pomoć i podrška</u>	
1. Državna uprava za zaštitu i spašavanje Republike Hrvatske – DUZS (Evaluacija vježbe, tim za RHB podršku - stanica za hemijsku dekontaminaciju)	12
2. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srbije (Evaluacija vježbe)	2
3. Ministarstvo unutarnjih poslova Crne Gore (Evaluacija vježbe)	2
4. Komanda NATO u Bosni i Hercegovini, Sarajevo (Evaluacija, logistička podrška, ekspertiza)	10
5. Komanda združenih snaga NATO, Napulj (Vođenje centra za koordinaciju međunarodne pomoći - EADRCC-a, evaluacija, ekspertiza) i Centar izvrsnosti za borbu protiv terorizma – CoE DAT (stručna opservacija)	10

6. Komanda EUFOR-a u Bosni i Hercegovini, Sarajevo (Komunikacijska i transportna podrška, evaluacija)	6
7. Misija OSCE u Bosni i Hercegovini, Sarajevo (Logistička podrška pripremi i realizaciji vježbe, ekspertiza, evaluacija i razvijanje naučenih lekcija iz vježbe)	3
UKUPNO:	340

2. Analiza vježbe

S obzirom na značaj toka vježbe za analizu vježbe i izvlačenje naučenih lekcija, u kratkom presjeku predstavljaju se najvažnije stavke planiranja i organizacije vježbe, a nešto razrađenija evaluacija se izlaže u tabelarnom formatu - po fazama upravljanja.

2.1. Planiranje vježbe

Ovaj dio analize, uz organizaciju snaga i resursa za vježbu, uključuje pripreme aktivnosti poduzete za uspješnu realizaciju vježbe.

Planski dio obuhvatao je prethodno utvrđivanje formata i dizajna vježbe, izradu scenarija vježbe, planiranje resursa i usaglašavanje dizajna i formata vježbe.

Sve navedene komponente planiranja vježbe usaglašavane su i provjeravane kroz održavanje:

- jedne planske konferencije,
- četiri koordinacijska sastanka Radne grupe za pripremu i realizaciju vježbe,
- više operativnih sastanaka sa nosiocima operativnih zadataka i podrške vježbi,
- kao i četiri probne vježbe koje su prethodile realizaciji vježbe "Združeni odgovor, Sarajevo 2010".

Usljed nemogućnosti planiranja lokacije vježbe na Međunarodnom aerodromu Sarajevo, predusretljivošću Ministarstva odbrane i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine utvrđena je alternativna lokacija u krugu Kasarne Oružanih snaga u Rajlovcu, gdje je scenarijem planirana simulacija situacije na stvarnoj lokaciji aerodroma.

Uz odobrenje lokacije za vježbu Ministarstvo odbrane i Oružane snage Bosne i Hercegovine su kroz cijeli tok priprema osigurali svu neophodnu podršku u logistici i angažmanom personala na svim nivoima planiranja, organizacije i realizacije vježbe.

Za vježbu, koja je izvođena na dvije scene, bio je isplaniran sljedeći **scenarij**, u skraćenoj verziji kako slijedi:

Uvod

Dana 14. 09. 2010. godine oko 16,50 sati kontrolori leta na Međunarodnom aerodromu Sarajevo dobili su poziv od pilota leta br 413, koji je tražio dozvolu za slijetanje i pri tome je pilot osoblje tornja obavijestio da se u avionu desila talačka situacija i da je avion otet od nepoznate terorističke grupe. Kontrolori leta odmah su obavijestili Službu sigurnosti aerodroma i Graničnu policiju BiH.

Po primljenoj dojavi, direktor Međunarodnog aerodroma Sarajevo odmah je potvrdio Operativno – komunikacijskom centru Granične policije tačnost informacije, nakon čega Operativno – komunikacijski centar Granične policije hitno obavještava Operativni centar SIPA-e i Operativno - komunikacijski centar BiH 112 o nastaloj talačkoj situaciji.

Kontakt sa otmičarima je uspostavljen, aktivirane su sve potrebne institucije za upravljanje u kriznim situacijama uzrokovanim terorizmom i pristupa se rješavanju talačke situacije.

Scena 1

Operativno - komunikacijski centar Granične policije je narednog dana, 15. 09. 2010. godine, u 08:30 sati potvrdio Operativno – komunikacijskom centru BiH 112 o zadržavanju određenog broja putnika u pomoćnoj zgradi Međunarodnog aerodroma Sarajevo od strane naoružanih pripadnika neidentificirane otmičarske grupe. Oni zahtijevaju da vlasti osiguraju puštanje njihovih prijatelja iz zatvora i neometan odlazak posebnim avionom, ili će u slučaju neudovoljavanja zahtjevima svakih sat vremena likvidirati po jednog putnika, a zaprijetili su i masovnim trovanjem.

Informacije sa lica mjesta su oskudne i nepotpune, a o uvjetima otmičara i načinu rješenja talačke krize pregovore već obavljaju ovlašteni pregovarači policije (SIPA). Lokalne snage sigurnosti, jedinica policije za specijalnu podršku (SIPA i Federalna uprava policije), medicinske pomoći i vatrogasaca su stigle u prostor za razmjestaj snaga prvog odgovora i pripravnici su za djelovanje na poziv komandira mjesta nesreće (OSC).

Pripadnici Granične policije BiH su na licu mjesta, kao i osoblje uposleno na sigurnosti aerodroma. Granična policija poduzima pravilima službe utvrđene mjere i radnje na užem lokalitetu nastale scene. Specijalne jedinice i taktički timovi su operativno raspoređeni za rješavanje talačke krize.

Po raspoloživim saznanjima, među oteim putnicima ovog aviona se nalaze i „2 osobe koji su teži bolesnici - dijabetičari“. Komandir mjesta nesreće zahtijeva raspoloživost i punu pripravnost institucija i službi za otklanjanje posljedica upotrebe oružja za masovno uništenje.

S obzirom da se radi o lokalitetu međunarodnog aerodroma, SIPA po nalogu Tužioca vodi istragu i rješava talačku krizu.

Scena 2

Prilikom intervencije specijalnih snaga u oslobađanju talaca tokom prebacivanja autobusom do lokacije osiguranog leta, drugi dio grupe otmičara (3 osobe) koji je bio u objektu B aerodroma, otkrio se uznemirenim ponašanjem i došao u sukob sa službenicima osiguranja.

U sukobu su 2 granična policajca teško povrijeđeni hladnim oružjem, a pri izlasku iz „terminala“ teroristi su za osiguranje izlaska uzeli taoce i među ostalim putnicima aktivirali gasovitu toksičnu materiju (hemijski bojni otrov).

U pokušaju bijega teroristi su lišeni slobode, a taoći oslobođeni brzom akcijom specijalaca. U nastavku reakcije poduzeti su postupci ukazivanja prve medicinske pomoći i otklanjanja posljedica upotrebe bojnog otrova (detekcija i identifikacija, izvlačenje i trijaža, te dekontaminacijski tretman i dalji medicinski tretman uz vertikalni transport povrijeđenih graničnih policajaca u Klinički centar helikopterom Oružanih snaga BiH).

Na osnovu procjene nedovoljnosti snaga za otklanjanje posljedica terorističkog napada Rukovodstvo vježbe proigralo je posredstvom Operativno – komunikacijskog centra BiH 112 i preko NATO EADRCC-a upotrebu i koordinaciju međunarodne pomoći (ulogu međunarodne pomoći je odigrao Tim za RHB dekontaminaciju Državne uprave za zaštitu i spašavanje R Hrvatske).

U pretraživanju prostora aerodroma, specijalni tim Granične policije našao je tempiranu eksplozivnu napravu ispod parkiranog automobila u neposrednoj blizini objekta gdje je upotrijebljen hemijski agens. Anti bomb tim je poduzeo operativne i tehničke mjere uklanjanja i uništavanja pronađene eksplozivne naprave.

Nakon okončanja akcije otklanjanja posljedica i medicinskog tretmana izvršena je završna asanacija terena dok su nadležne policijske službe i tužioci poduzeli ostale istražne radnje.

2.2. Organizacija snaga i resursa za vježbu

Saglasno planiranom dizajnu (načelno utvrđenim scenarijem vježbe) i formatu vježbe za njenu realizaciju uspostavljena je razvijena struktura, kojom je trebalo osigurati ispunjenje svrhe i postavljenih ciljeva vježbe, odnosno provjeru kapacitiranosti civilnih struktura za odgovor na teroristički napad i otklanjanje njegovih posljedica uz podršku Oružanih snaga BiH i međunarodnu pomoć.

Strukturu vježbe su činili:

- Rukovodstvo vježbe (sastava kao u pregledu učesnika), lociran u kasarni;
- Operativni timovi iz Bosne i Hercegovine i susjedstva (kao u pregledu učesnika vježbe iz tabele u podnaslovu 1.3.2.);
- Komunikacijska mreža (Operativno - komunikacijski centar BiH 112 i NATO/EADRCC², locirani u kasarni, te Centar komandovanja i kontrole institucija odbrane Bosne i Hercegovine, na stvarnoj lokaciji);
- Komandir mjesta nesreće (engl. OSC) na obje scene;
- DISTAFF³ (uz Rukovodstvo vježbe i na sceni);
- Ocjenjivači⁴ (organizirani za ocjenjivanje na 5 tačaka izvođenja vježbe);
- Timovi za podršku pripremama i izvođenju vježbe (logistički tim, tim za komunikacijsku i IT podršku, tim za sigurnost vježbe - uključujući i medicinsko obezbjeđenje, tim za uređenje scene, tim za VIP protokol i tim za saradnju sa medijima i odnose sa javnosti).

U pripremi i realizaciji vježbe učestvovalo više od 350 učesnika iz navedenih ministarstava, organa uprave, nevladinih i međunarodnih organizacija (uključujući i institucije i organe uprave iz susjednih država – Crne Gore, Hrvatske i Srbije).

Medicinski scenarij je prvi put planiran u formatu koji treba da provjeri kapacitiranost i interoperabilnost medicinskih ustanova u Bosni i Hercegovini i njihovih operativnih timova u tretiranju unesrećenih nakon terorističkog napada upotrebom oružja za masovno uništenje.

Naime, na dvije scene bilo je ukupno 9 osoba različite prirode povrjeđivanja i oboljenja.

Tih 9 osoba su imali sljedeće vrste povreda i oboljenja:

- 2 osobe u ulozi hipoglikemičnih pacijenata - talaca u stanju šoka (scena 1);
- 2 osobe u ulozi terorista sa teškim povredama, na sceni 2 (1 ranjen vatrenim oružjem specijalaca, a 1 sa pokidanim tkivom usljed ujeda službenog policijskog psa);
- 2 osobe u ulozi policijskih službenika u zgradi "putničkog terminala", na sceni 2 (obje osobe sa ranama hladnim oružjem), koji su helikopterom transportovani do Kliničkog centra Univerziteta Sarajevo;
- 3 osobe u ulozi putnika - talaca u zgradi "putničkog terminala", na sceni 2 (sve tri osobe kontaminirane upotrebom manje koncentracije hemijskog bojnog otrova "sarin" koji su upotrijebili "teroristi").

Jedan statista je na sceni 2 igrao ulogu teroriste kojeg su specijalne snage morale likvidirati u rješavanju talačke situacije.

² engl. NATO EADRCC = Euroatlantski centar za koordinaciju odgovora na katastrofu NATO-a.

³ engl. DISTAFF = Tijelo za vođenje scenarija, koje je davalo supozicije OKC BiH 112 i komandiru mjesta nesreće

⁴ Ocjenjivači su ocjenjivali izvođenje vježbe na sljedećim tačkama: zbornu mjesto svih timova, Rukovodstvo vježbe i tok komunikacije među centrima, akcije na sceni 1, akcije na sceni 2 i postupak vertikalnog transporta i organizacije prijema i trijaže unesrećenih na Klinici urgentne medicine Kliničkog centra Univerziteta Koševo.

Statistima (koje su za potrebe vježbe vjerno našminkali mladi Društva Crvenog krsta/ križa – iz Organizacije Kantona Sarajevo), koji su odigrali uloge po naznačenom pregledu povreda i kontaminiranosti, trebalo je hitno pružiti prvu pomoć, izvršiti primarnu trijažu, dekontaminaciju i tretman na sceni i u Kliničkom centru po naznačenju iz trijaže na sceni.

Financijsku i stručnu podršku pružili su Misija OSCE u BiH, NATO Komanda u BiH, Komanda združenih snaga NATO iz Napulja, te Danska agencija za upravljanje u vanrednim situacijama (DEMA) i Komanda EUFOR-a u Bosni i Hercegovini.

Elementi izvršenja vježbe iz naznačene organizacije strukture i akcija navedeni su konkretnije u analizi njene izvedbe (2.3. Analiza izvedbe vježbe).

2.3. Analiza izvedbe vježbe

Analiza toka vježbe u ovoj publikaciji izvodi se u tabelarnom formatu. U tabelarnom prikazu navode se dobre i loše strane realizacije vježbe uvidom u ključne faze i funkcije procesa upravljanja u vanrednim / kriznim situacijama uzrokovanim prijetnjama antropološkog porijekla, odnosno:

- 2.3.1. rukovođenje tokom vježbe
- 2.3.2. komandovanje tokom vježbe
- 2.3.3. koordinacija i kontrola
- 2.3.4. komunikacija i odnosi s javnosti

R/br	FAZA UPRAVLJANJA	ZADRŽATI	NEDOSTACI - TREBA POBOLJŠATI
2.3.1.	Rukovođenje tokom vježbe	Dobro uređena prostorija Rukovodstva vježbe	Nije uspostavljena kontrola ulaska u prostoriju Rukovodstva vježbe
		Održan uvodni brifing prije početka vježbe i članovi upoznati sa ciljem i zadatkom vježbe	Nije praćen scenario prema satnici vježbe – vježba skraćena
		Korištene karte i zakonska regulativa	Nije postojao plan komunikacije sa sredstvima javnog informisanja
		Rukovodstvo vježbe sačinjavali predstavnici onih institucija i organa koje su bili ključni za efikasno rukovođenje vježbom	Nije bilo preciznog linijskog rukovođenja nego su svi imali iste nadležnosti
			Previše vremena se davalo posjetiocima na objašnjenja, pojašnjenja i sl.
			Rukovodstvo nije imalo dovoljno jasne funkcije učesnika – komandanta/ rukovodioca i zamjenika, te eventualno ekspertne timove za pojedine situacije
		Operativni timovi su bili efikasni i njihovo djelovanje bilo je uvjerljivo	Nije ostvarena jedinstvena komanda nego uloga koordinacije od Rukovodstva vježbe
2.3.2.	Komandovanje tokom vježbe	Praktičan rad je bio dojmljiv	
		Rad medicinskih timova je dobar	Tokom pregovora psiholog ranije napustio mjesto pregovaranja

		Detekcija u vježbi dobro izvedena	Treba pojačati kapacitiranost za detekciju ljudstvom i opremom po NATO NHBR standardima
		Dobro izvršeno pregovaranje, postojali planovi evakuacije predaje talaca i druga uputstva. Vrijeme koje je obećavano otmičarima poštovano	Vozila koja su dovozila opremu bila su suviše blizu mjesta djelovanja, što je otežavalo kretanje ambulantnih kola
		Napad na autobus sa otmičarima izvršen profesionalno i efikasno	
		Izvlačenje sa scene terorista i talaca urađena je profesionalno	Razmotriti kao preporuku da se teroristi nakon hapšenja ne drže zajedno i uzajamno blizu
			Bilo teško pratiti ko je koji tim i na kom mjestu djeluje – trebalo više komentara spikera
		Svi subjekti u otklanjanju posljedica bili dobri	
		Vođe timova su efikasno vodili svoje timove	
		MEDAVAC izuzetno dobro realiziran, efektivno i efikasno Ekipe Kliničkog centra Koševo dobro uvježbane i rade po uspostavljenim procedurama	
		Statisti bili uvjerljivi	Izbjegavati u narednim vježbama promjenu statista u fazi priprema, jer otežava uigranost
		Komandir mjesta incidenta (engl.OSC) je uspostavio dobru komunikaciju sa Rukovodstvom vježbe i timovima	OSC treba biti uočljiviji na sceni prilikom prihvata timova i kontakata sa vođama timova radi njihovog usmjeravanja na situaciju
2.3.3.	Koordinacija i kontrola	Koordinacija primjenjena u vježbi je rezultat planiranih aktivnosti i dobre organizacije vježbe i pripremljenosti snaga za izvršenje zakonima utvrđenih akcija otklanjanja poslova.	Uključeni timovi su angažirani iz različitih institucija i sa različitih nivoa organizacije sistema, što predstavlja izazov za organizaciju odgovora (komandovanje, koordinaciju i kontrolu) u stvarnoj situaciji; dobru organizaciju vježbe treba još značajnije približiti organizaciji za stvarne situacije.

		Ostvarena je efikasna interoperabilnost različitih timova kao i koordinacija njihovog angažmana	Nisu provjereni kroz vježbu centri ostalih uključenih policijskih agencija i organa uprave za otklanjanje posljedica (SIPA, Granična policija, CZ, i sl.); uspostavljen je samo jedan komunikacijski centar
			Nije sistemski riješeno pitanje koordinacije i kontrole
		OKC BiH - 112 je efikasno funkcionisao; protok poruka tekao neometano	
2.3.4. Komunikacija i odnosi s javnošću		Ostvarena saradnja i komuniciranje sa sredstvima javnog informiranja	Nedostatak službenika za odnose sa javnošću u sastavu Rukovodstva vježbe; za pravo tijelo ovakvu dužnost potrebno planirati
		Komunikacija posade helikoptera funkcionirala je besprekidno tokom cijelog toka leta; Klinički centar Koševo potvrdio da ima procedure komuniciranja i postupanja- prihvata unesrećenih i da po njima organizovano i efikasno postupa.	
		Učešće predstavnika Ministarstva odbrane i Oružanih snaga u Rukovodstvu vježbe potvrdila opravdanost uključenja predstavnika vojske radi efikasne civilno – vojne koordinacije akcija zaštite i spašavanja	Komunikacija između OKC BiH 112 i Centra K2 Institucija odbrane BiH je bila nešto sporija nego što je situacija zahtijevala; nedostatak brze e-mail komunikacije i upotrebe traženih vojnih resursa po potpisanim SOP popravljena je direktnim tel kontaktom Ministarstva odbrane svojim članom u Rukovodstvu vježbe.
		Plan komunikacije u vježbi je bio primjenjiv	Rukovodstvu vježbe zbog kasne dostave nije bio jasan plan komunikacije; potrebno raditi na izradi master plana komunikacije uključenih aktera za ovakve situacije
			Pojedini operativni elementi (policija, medicinski timovi i RHB timovi) ne raspolažu sistemima za zatvorenu vezu u dovoljnom broju
		Komunikacija između timova dobra i to je	Bilo je smetnji u radio komunikaciji između pojedinih dijelova vježbe; potrebno pojačati

		ključni aspekt za uspjeh vježbe	tehničke mogućnosti primo-predaje signala
		Komunikacija (zahtjev za upotrebu) i koordinacija upotrebe tima međunarodne pomoći funkcionisala efikasno	
			U komunikaciji aktera vježbe uočena je upotreba različitih termina po istom ili sličnom operativnom pitanju
			Previše nepotrebnih i otvorenih razgovora i komunikacija učesnika vježbe

3. Naučene lekcije

1. Rukovodstvo vježbe treba predstavljati za takvu misiju zakonima utvrđena tijela, ili više njih koordinirano u domenu nadležnosti;
2. Potrebno riješiti pitanje jednog rukovodioca – komandanta i jednog zamjenika vježbe;
3. Potrebno više obuke za članove rukovodstva vježbe;
4. Treba više pažnje posvetiti pregovaračima (da li se profesionalno bave tim poslom, koja vrsta namjenske obuke je potrebna, i sl);
5. Da se nastavi obučavanje radi zadržavanja nivoa efikasnosti;
6. Potrebno je usvojiti stručnu terminologiju i jedinstveno korištenje tih pojmova kako bi različiti akteri na arazličitim nivoima govorili istim jezikom, sarađivali i ostvarili iste operativne ciljeve;
7. Plan odgovora i otklanjanja posljedica terorističkih napada sa uključenim NHBRE sredstvima (ili drugim riječima – oružje za masovno uništenje) treba da sadrži Standardni operativni postupak prvog odgovora na NHBRE incidente/ akcidente, koji treba uskladiti sa propisima, NATO SOP-ovima i najboljom praksom u euroatlantskom području (završiti započeti posao);
8. Ocjenjivači su kvalitetno odgovorili zahtjevima postavljenih zadataka. Potrebno je unutar uključenih struktura obučiti ocjenjivače različite ekspertize radi kvalitetne i objektivne evaluacije kapacitiranosti i postizanja željenih ciljeva organizacije (oslonac na nepristrasnim i neutralnim ocjenjivačima);
9. Potrebno uraditi plan komuniciranja aktera u odgovoru i otklanjanju posljedica NHBR incidenata/ akcidenata, kao i sa sredstvima informisanja;
10. Nastaviti sa aktivnostima izgradnje kapaciteta za otklanjanje posljedica terorističkih napada, naročito za otklanjanje posljedica NHBRE incidenata/ akcidenata (jačanje strukture, dodatno moderniziranje opreme, obučavanje i provjere osposobljenosti kroz vježbe);
11. Potrebno je planiranje odgovora na teroristički napad i otklanjanje posljedica u domenu svih faza upravljanja u vanrednim situacijama (prevencije, pripravnosti i odgovora sa otklanjanjem posljedica i asanacijom i oporavkom) bazirati na principima rukovođenja i upravljanja (prvenstveno na princima subsidijarnosti, jedinstva komandovanja i kontrole, i dr.). Upravljanje u ovakvim vanrednim situacijama ne može biti efektivno i efikasno u decentraliziranom konceptu odgovora na terorističke , ili čak tehnološke, incidente sa uključenim NHBRE sredstvima.

4. Zaključci

Realizacija vježbe treba da inicira naredne faze utvrđene u Strategiji BiH za borbu protiv terorizma za period 2010. – 2013. godine, te u Planu civilno – vojne saradnje u odgovoru na terorističke napade i otklanjanje njihovih posljedica.

Vježba je odraz spremnosti različitih institucija da provjere svoju pripremljenost za rješavanje terorističkih situacija i otklanjanja posljedica terorističkih napada, naročito onih sa uključenim NHBRE sredstvima. Javno je zbog dobre organizacije, dinamičnosti, korektnosti, sinhronizacije i potrebne sinergije ocjenjena uspješno izvedenom.

Sve faze pripreme i realizacije vježbe su pravovremeno i kvalitetno izvršene, uključene institucije, organi uprave i organizacije su prethodno upoznate sa datumom vježbe, njen opći scenarij, mogle su spremati se za djelovanje, pokazati svoje vještine i pri tome izbjeći neuspjeh i psihički stres, koji se javlja u stvarnim vanrednim situacijama.

Pripravnost i efikasnost odgovora na stvarne situacije uključuje efektivnost i efikasnost strukture i njenih funkcija, te jasnu liniju rukovođenja, komandovanja i kontrole.

Trenutna situacija organizacije sistema sigurnosti u odnosu na prijetnje/ rizike antropološkog porijekla je odraz političkog uređenja države i njenog sigurnosnog sistema. Ne osigurava u potrebnoj mjeri ispunjenje navedenih zahtjeva.

Nužne su dinamične promjene koje će osigurati jasnu strukturu, funkcije, nadležnosti odgovornih institucija, organa uprave i organizacija na različitim nivoima i linije rukovođenja, komandovanja i kontrole. Bez toga je sistem nefunkcionalan. Pripravnost za i odgovor na NHBRE incidente, naročito onih uzrokovanih asimetričnim prijetnjama, (terorizma i upotreba oružja za masovno uništenje), jedan je od najvećih izazova i prioriteta vodećih globalnih i regionalnih organizacija (UN, NATO i EU). Kapaciteti za odgovor i otklanjanje posljedica moraju biti razvijeni u više različitih nosilaca odgovora (policija, civilna zaštita, medicinske ustanove, vatrogasci, tehnološki instituti i fakulteti - laboratorije za analizu uzoraka na RHB agense koje su uz to još licencirane od Tužilaštva, i dr.).

Pripreme i standardizacija opreme i obuke za postupke odgovora, i u periodu nakon vježbe, trebaju biti među najvišim prioritetima i da kao prioritet budu uzeti u razmatranje od različitih aktera – nosilaca odgovora. Država nepripremljena za ovakve prijetnje i nesigurna, izvor je nestabilnosti i susjednih država i regiona, i mora uzeti aktivniju ulogu u pripremanju za odgovor i otklanjanje posljedica NHBRE incidenata/ akcidenata.

5. Preporuke

Shodno narednim fazama provedbe zakona, strategije i planova u pogledu borbe protiv terorizma i pripravnosti za otklanjanje njihovih posljedica, potrebno je:

- u skladu sa standardima NATO-a, dobrom praksom i propisima BiH (KZ i ZKP), izraditi Standardni operativni postupak za otklanjanje posljedica terorističkih napada sa primjenjenim NHBR sredstvima, uz plan komunikacije uključenih aktera;
- podići monitoring i NHBR zaštitu kao značajnu oblast sigurnosti na nivo BiH;
- okončati uspostavu specijalizirane jedinice za zaštitu i spašavanje na nivou BiH - sa timovima za NHBR zaštitu;
- kroz dalje obuke i vježbe nastaviti sa opremanjem i osposobljavanjem NHBR procjenitelja, komandira mjesta incidenta i snaga sigurnosti za odgovor na terorizam i otklanjanje posljedica NHBR incidenata;
- u što kraćem vremenu uspostaviti jasnu analitiku za eventualne pojave NHBRE incidenata/ akcidenata, izvršiti popis postojećih laboratorija i odrediti koje ispunjavaju kriterije, te iste verificirati i licencirati za operativne potrebe na terenu i za obradu sudskih dokaza;
- nastaviti sa obukama i vježbama.

6. Prilozi

LISTA SKRAĆENICA I AKRONIMA

SKRAĆENICA / AKRONIM	ZNAČENJE
ABHO	Atomsko-biološko-hemijsko oružje
CoE DAT	Centar izvrsnosti za odbranu od terorizma
DEMA	Agencija za upravljanje u vanrednim situacijama Kraljevine Danske
DISTAFF	Tijelo za vođenje scenarija
DCK	Društvo crvenog krsta/križa
DUZS	Državna uprava za zaštitu i spašavanje
EADDRCC	Centar za koordinaciju međunarodne pomoći
EU	Evropska unija
EUFOR	Evropske vojne snage
FUCZ	Federalna uprava civilne zaštite
ID	Intenzivirani dijalog
IPAP	Individualni partnerski akcijski plan
IPP	Individualni partnerski program
IT	Informacione tehnologije
KCUS	Klinički centar Univerziteta u Sarajevu
KDZ	Jedinica za aerodromsku sigurnost, za kontradiverzionu zaštitu
KZ	Krivični zakon
MAP	Akcijski plan za članstvo
MEDEVAC	Medicinska evakuacija
NATO	Sjevernoatlantski savez
NHBR	Nuklearno-hemijsko-biološko-radiološka zaštita
NHBRE	Nuklearno-hemijsko-biološko eksplozivna sredstva
OKC	Operativno komunikacijski centar
OS	Oružane snage
OSC	Komandir mjesta incidenta
PARP	Proces revizije partnerskog akcijskog plana
PMP	Prva medicinska pomoć
RHB	Radiološko-hemijsko-biološka
RUCZ	Republička uprava civilne zaštite
SIPA	Državna agencija za istrage i zaštitu
SOP	Standardne operativne procedure
UN	Ujedinjene nacije
ZiS	Zaštita i spašavanje
ZKP	Zakon o krivičnom postupku

FOTOGRAFIJE SA VJEŽBE



Scena 1 – oslobađanje talaca



Scena 1 – hapšenje terorista



Scena 1 – zbrinjavanje unesrećenih



Scena 2 – rješavanje talačke situacije i hapšenje terorista



Scena 2 – medicinska trijaža na primarnom punktu



Scena 2 – medicinska trijaža na primarnom punktu



Scena 2 – služba traženja Crvenog krsta/križa u akciji



Scena 2 – vertikalni MEDEVAK do KCUS



Scena 2 – dekontaminacija spasilaca



Scena 2 – otkrivanje i otklanjanje auto bombe

STRUKTURA VJEŽBE

